Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA



УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 192. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 12-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 192. VOL. LXI.

ДИРКІН УСТУПИВ ЧЕРЕЗ ЗАКОН ТЕФТА—ГАРТЛІ

РЕЗИҐНАЦІЯ СЕКРЕТАРЯ ПРАЦІ — ПЕРША ЗМІНА В УРЯДІ ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА

Вашинґтон. — Секретар праці П. Диркін зголосив минулого четверга президентові Айзенгаверові резиґнацію зі свого посту, протестуючи в той спосіб проти того, що Білий Дім не додержав умови й не вислав під розгляд Конґресу пропонованих 19 доповнень до робітничого закону Тефта - Гартлі. Диркін заявив, що ця умова була зроблена з штабом президента Айзенгавера, який, на думку Диркіна, мав право репрезентувати президента і який інформував його в цій справі. Президент Айзенгавер, після півгодинної конференції з Диркіном, прийняв його резиґнацію з безпосередньою важністю. Демісія Диркіна становить першу зміну в уряді президента Айзенгавера. Президент відповів на резиґнаційного листа Диркіна своїм листом, видержаним в особисто приятельському тоні і не заторкуючи видвигненої Диркіном проблеми закону Тефта-Гартлі. Це саме зробив те жсекретар Диркін в своєму резиґнаційному листі, видержаному теж в дуже приятельському тоні. Диркін заявив, що йому бракує слів для висловлення президентові Айзенгаверові подяки за те, що він його найменував секретарем праці. За причину своєї резиґнації Диркін формально подає „конечність" повернутись на свій попередній пост голови приналежної до Американської Федерації Праці юнії поденних робітників і підмайстрів лютівної й руромонтажної індустрії. Опісля на пресовій конференції Диркін заявив, що бажання вернутись на свій давній пост голови профспілки було тільки одною з причин його резиґнації. Другою причиною було те, що Білий Дім „не пошанував" умови і не зайняв становища відносно пропонованих доповнень до закону Тефта - Гартлі. Пропозиція тих доповнень мала бути вислана до Конґресу в дні 31-го липня, але її відкладено вже після того, як з нею раніше познайомились голови відповідних конґресових комісій та секретар комерції Сінклер Вікс. Ці пропозиції названо „занадто проробітничими" та „політично немудрими". Головну ролю у „вбивстві" тих пропозицій мав відіграти заступник президента Ніксон, що був членом комісії праці в Палаті Репрезентантів в 1947 році, отже в тому часі, коли закон Тефта - Гартлі був ухвалений. В своєму становищі проти пропонованих змін, які мали м. і. касувати постанову закону проти „закритих підприємств", Ніксон мав підтримку інших, включно з головами комісій. Президент Айзенгавер мав просити Диркіна, щоб він залишився в уряді. Резиґнація Диркіна викликала всілякі коментарі та здогади. Диркін належить до Демократичної партії й у виборах в 1952 році підтримував кандидатуру демократичного кандидата Адлея Стівенсона. Його найменування президентом Айзенгавером на пост секретаря праці було великою несподіванкою для публіки, а покійний сенатор Тефт називав тоді це „неймовірним", бо Диркін був відомим противником закону Тефта - Гартлі і домагався його відкликання. Президент Айзенгавер вибрав був його на секретаря праці в тій надії, що при його допомозі пощастить знайти відповідний та задовільний для всіх компроміс в тій справі. Диркін мав підтримку багатьох робітничих лідерів. Покищо невідомо, кого президент Айзенгавер думає призначити на опорожнений Диркином пост секретаря праці.

Гострий виступ комуністів проти уряду Айзенгавера

Ню Йорк. — Комуністична партія опрацювала велику, на 1,200 слів, заяву, підписану її найвизначнішими провідниками, членами крайового партійного комітету. Заява закидає урядові президента Айзенгавера порушення вольностей й намагання „запровадити фашизм в цій країні". Комуністи твердять, що дійсна загроза країні походить не від них, а від нового уряду, зокрема від таких осіб, як генеральний прокуратор Герберт Бровнел мол., Едгар Гувер, директор Федерального Слідчого Бюра та сенатор Джосеф Мек Карті, який досліджує комуністичне просякання в урядових інституціях. Заява окреслює, як „фашистську брехню", недавню заяву генерального прокуратора про те, що комуністична партія тепер більш небезпечна, ніж раніше, бо увійшла в підпілля. В дійсності, — твердять комуністи, — акція уряду намагається загнати в підпілля усі громадянські права. Тому заява стверджує „потребу" — протиставитись „фашистським" прямуванням уряду.

Зменшується число занедужань на дитячий параліч

Вашинґтон. — Публічна Служба Здоров'я повідомляє, що від 22 серпня ц. р. зменшується число захворінь на дитячий параліч (поліомиелітіс). В останньому тижні було всіх нових захворінь на цю недугу тільки 2,130, а в попередньому 2,238, а ще в давнішому тижні 2,251, коли ця недуга дійшла була до свого вершка. Цього року ця недуга проходить легше, досі всіх її випадків було 20,339, а в тому самому часі минулого року 27,209. В останньому тижні дитячий параліч забрав 34 жертви. Зменшується також число занедужань в місті Ню Йорку. Відділ Здоров'я зареєстрував досі 367 випадків захворувань на поліо, а минулого року в тому самому часі їх було 495.

Б. ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН НА ПОХОРОНІ ВИНСОНА



Бувший президент Генрі С. Труман вітається з членом Верховного Суду Томом Кларком, після приїзду до Вашинґтону, щоб взяти участь в похороні головного судді Фреда Винсона. В похороні взяв участь теж президент Айзенгавер та майже всі члени його уряду, як теж поодинокі члени Конґресу й інші достойники.

Айзенгавер і Труман на похороні Винсона

Вашинґтон. — На похорон головного судді Найвищого Суду ЗДА прибули найвизначніші особистості політичного і військового світу, між ними президент Айзенгавер та бувший президент Труман. Вони зустрілися біля труни покійного і президент Айзенгавер легко схилив голову, а тоді Труман простягнув до нього руку. Це була перша їхня зустріч після інавґурації, що відбулася в січні ц. р. Похоронна Богослужба відбулася в Протестантській епископальній Катедрі, хоч суддя Винсон був методистом. Похоронну відправу служив епископ Анґус Дон із парохом катедри Францісом Б. Сейром. В цій катедрі відбувалися похорони численних визначних людей ЗДА, в ній навіки спочив бувший президент Вудров Вилсон. На похороні були присутні коло двох тисяч осіб. Найбільше засмучений був президент Труман, бо суддя Винсон належав до трійки політиків (Труман, Винсон і бувший спікер Палати Репрезентантів Рейборн), які довгі роки приятелювали і майже щодня сходилися на товариські розмови, ще перед тим, поки зайняли високі становища. З цієї трійки приятелів був тільки Труман, бо Рейборн поїхав до Луїзи, родинної місцевості Винсона, не можучи користати з летунської комунікації. Після похоронного Богослуження президент Айзенгавер висловив співчуття пані Винсон, яка поцілувала його в чоло. Тіло покійного судді винесено з церкви і автом перевезено до поїзду, яким відвезуть його до Луїзи в Кентоки.

Айзенгавер конферував у справі номінації нового судді

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер прибув літаком з Денверу до Вашинґтону о годині 6.45 вранці. На летовищі чекав на нього віцепрезидент Ніксон, якого президент привітав зі здивуванням словами: „Гай, Дік, що Ви тут робите?" Після снідання з віцепрезидентом Ніксоном, Айзенгавер відбув численні конференції з віцепрезидентом, генеральним прокуратором Гербертом Бравнелом і своїм дорадником Шерманом Адамсом. Між кандидатами на опорожнене місце головного судді називають губернатора Каліфорнії Ірла Воррена, нюйоркського губернатора Томаса Дюї, а також головного суддю з Найвищого Суду стейту Ню Джерзі Артура Вандербілта і суддю Джана Дж. Паркера з четвертого Округового Апеляційного Суду ЗДА. Покищо президент Айзенгавер не виявив, кого він наіменує суддею Найвищого Суду. Крім цих конференцій, Айзенгавер прийняв на куртуазійній авдієнції японського коронного принца Акігіта і відбув конференції з Джаном Фостером Доллесом, директором закордонних Операцій Гаролдом Е. Стасеном та з іншими високими урядовцями. О 3.38 годині пополудні президент відлетів до Денверу разом з віцепрезидентом Ніксоном, крайовим головою Республіканського Комітету Леонардом В. Голлем і з майором Волтером Ткачем, лікарем асистентом Білого Дому. О 9.37 ввечорі Айзенгавер був у Денвері, де відмовився дати коментарі в справі резиґнації секретаря праці Мартина П. Деркіна, яку він прийняв у Вашинґтоні.

Державний Департамент про зносини з Болгарією

Вашинґтон. — Державний Департамент заявив, що він „відмітив з зацікавленням свіжий виступ" з боку Болгарії в справі можливого нав'язання дипломатичних зносин між Вашинґтоном і Софією і що він хотів би використати цей виступ для поновлення приязних зносин між двома народами. Ця заява Державного Департаменту нав'язана до виступу болгарського прем'єрміністра Вулько Червенкова, який у промові минулого вівтірка підкреслив бажання відновити дипломатичні зносини з ЗДА, подібно, як це Болгарія робить у відношенні до Греції і Туреччини. Одночасно болгарський прем'єр домагався допущення Болгарії до Об'єднаних Націй. На виступ Червенкова Державний Департамент ще не відгукнувся офіційно, заявивши лише про своє зацікавлення тією справою. Між Болгарією і ЗДА дипломатичні зносини перервались три роки тому, коли Софія домагалася відклику представника ЗДА, як небажаної особи.

Полонені некомуністи обкидають камінням комуністів

Токіо. — Індійські війська почали перебирати під свою сторожу полонених північних корейців і китайців, які відмовилися вертатися додому. Перші п'ятсот полонених, перевезені до зневтралізованої зони в Кореї, викрикували й кидали камінням на північнокорейських і китайських комуністів, що придивлялися тому транспортові. Індійські старшини закликали полонених зберігати спокій і загрожували репресіями. Тим часом комуністичне китайське радіо в Пейпінґу проголосило, що 9 осіб з тієї партії некомуністичних полонених, зголосили бажання негайно репатріюватись. З альянтського боку немає потвердження тієї вістки, але альянти рахуються з тим, що деяка частина полонених, які спершу відмовлялися вертатись, змінить думку і захоче репатріюватись, а також з тим, що комуністи заздалегідь підготовили такі заяви полонених, щоб дискредитувати альянтів, наче б вони силою придержували комуністів. Загалом індійці перейняли в своє відання 1,000 полонених північних корейців.

У Пузані, осідку альянтської команди для воєнних полонених, проголошено, що передбачений найближчого дня транспорт дальших 2-ох тисяч полонених відкладається, бо індійці ще не готові прийняти їх. Загалом, альянти мають передати до 25 вересня невтральній комісії під опіку 14,700 китайців і 7,900 північних корейців.

П. ТИЧИНА В НОВІЙ РОЛІ

Київське радіо повідомило, що Павла Тичину вибрано на голову Верховного Совєту УССР. В повідомленні сказано, що Павло Тичина обійняв пост Олександра Корнійчука, який є тепер заступником прем'єра Совєтської України. Таку вістку подає „Ню Йорк Таймс" у депеші з Лондону.

99% поляків проти Совєтів — каже польський втікач

Сеул. — 28-літній Ян Гайдукевіч, член польської делеґації до Невтральної Комісії в Кореї, який втік до альянтів, прохаючи політичного азилю, заявив журналістам, що поляки зроблять проти червоних повстання, але „ще не настав час". Він заявив, що комуністичного правління в Польщі не можна знищити „без зовнішньої допомоги", „хоча 99% поляків є в опозиції до червоного режиму". Ян Гайдукевіч рішився втекти до альянтів ще поки приїхав до Кореї. Коли він довідався, що має вертатися до Панмунджому і потім до Північної Кореї, то постановив негайно діяти. Яна Гайдукевіча відвезли вже з Кореї до Японії.

Північно-корейські комуністи прибули до Москви

Москва. — Делеґація від Північної Кореї на чолі з комуністичним прем'єром Кім Іль-сунґом прибула до Москви, де її вітали на двірці Молотов і марш. Булґанін. Кім Іль-сунґ висловив „глибоку вдячність корейського народу" за допомогу, що її подав Совєтський Союз Північній Кореї під час війни. Він заявив, що його уряд плянує „ще більше скріпити братерські взаємини між Кореєю і Совєтським Союзом". Кім Іль-сунґ признав, що Совєтський Союз і його активна допомога „були важливим чинником в здобутті перемоги". Однак комуністичний прем'єр уважає, що „міжнародні аґресивні сили не зреклися своїх зрадницьких затій щодо корейського народу". Корейські комуністи приїхали до Москви, щоб одержати більйона рублів, що його обіцяла Москва на відбудову Кореї, а також, щоб дістати вказівки, як ці гроші застосувати і як поводитись на мировій конференції у Кореї.

Президент Рі димісіонував двох своїх міністрів

Сеул. — Синґман Рі усунув з свого кабінету міністра двору й міністра хліборобства, а також розв'язав усі південно-корейські молодечі організації. Ці розпорядження вперше виявили внутрішню боротьбу за владу в Південній Кореї, що ведеться від довшого часу між прем'єром Паік Тучіном і найбільш впливовим після президента Рі — генералом Лі Вум-суком. Цей останній не займає ніякого офіційного становища і перебуває тепер на відвідинах в ЗДА, проте зберігає в Кореї сильні впливи. Останні розпорядки през. Рі звертаються проти генерала Лі. Зокрема, пояснюючи розв'язання молодечих організацій, през. Синґман Рі вказує на шкідливий поділ серед південно-корейської молоді, яка повинна бути об'єднана в півмійськових організаціях загальнопатріотичного та надпартійного характеру. Гадають, що през. Синґман Рі займе посереднє становище в боротьбі двох суперницьких політичних ґруп.

„АНЗУС" остерігає напасників

Вашинґтон. — Після дводенних нарад представників трьох держав: Австралії, Нової Зеляндії та ЗДА, видано спільне освідчення, в якому учасники нарад стверджують свою готовість і далі співпрацювати для зміцнення спокою в тихоокеанському обширі. Одночасно остерігається можливого напасника в цьому обширі, який на випадок аґресії вустріне належну відсіч. В заяві підкреслено, що предметом нарад був докладний розгляд комуністичної загрози світові. Про справи інших вільних націй на нарадах не було окремих розмов, хоч представники трьох держав висловились проти поширення спільноти себто проти прийняття до неї інших держав. Це стосується насамперед Великої Британії, яка виявила бажання бути учасником спільноти. У поширенні спільноти могли б бути ще заінтересовані Франція і Філіппіни, проте виразне застереження закордонних міністрів АНЗУС'у не передбачає такої можливости.

Землетрус на Кіпрі: 40 вбитих, сотні ранених

Лімассоль, Кіпр. — Острів Кіпр на Середземному морі впав жертвою землетрусу. В офіційному повідомленні говориться про 40 забитих і понад сотню ранених. Тисячі мешканців залишились без даху над головою. З наказу англійського маршала Мавнбеттена, припинено маневри фльот держав Північно-Атлантійського Пакту. Частина кораблів поспішила на поміч пошкодованим. Центр землетрусу знаходиться в околиці Пафосу. Найбільше пошкоджено міста Кміта, Струмбі і Кітазі. Тільки в двох останніх названих містах є 1'500 бездомних. Зрештою, увесь острів Кіпр, довжиною на 160 миль і з населенням 492,000 душ, струснувся від краю до краю. Багато людей опинилося під руїнами домів.

АМЕРИКА ГОТОВА ПОДВОЇТИ ВОЄННУ ДОПОМОГУ ДЛЯ ІНДО-КИТАЮ

КРАЙОВА РАДА БЕЗПЕКИ РЕКОМЕНДУЄ ДОДАТКОВИХ $385,000,000 НА ДОПОМОГУ У ВІЙНІ ПРОТИ ІНДО-КИТАЙСЬКИХ ЧЕРВОНИХ

Вашинґтон. — Крайова Рада Безпеки, найвище дорадче тіло уряду в справах національної безпеки, рекомендувала президентові Айзенгаверові та його урядові призначити додаткових 385,000,000 долярів допомоги Франції у її війні проти комуністів в Індо-Китаї. Це означало б майже подвоєння дотеперішньої американської допомоги, яка виносила 400,000,000 долярів у бюджетовому році, що скінчився 30-го червня ц. р. Загально вважається, що президент Айзенгавер схвалить цю рекомендацію, порадившись раніше з конґресовими керманичами закордонної політики та обговоривши з ними, коли й як ці гроші мають бути використані. Частина тих фондів мала б бути використана на воєнне спорядження дев'ятьох нових французьких батальйонів, що будуть вислані до Індо - Китаю. В рекомендації Крайової Ради Безпеки сказано, що Індо-Китай „є тепер центральним пунктом спротиву вільного світу проти збройної комуністичної аґресії" й тому він заслуговує на окрему допомогу. В поінформованих колах вважають, що на цю рекомендацію відповідно вплинуло й становище та положення самої Франції. Справа в тому, що після перемир'я в Кореї у Франції загострились настрої проти продовжування війни в Індо-Китаю, включно з вимогою відкликати французькі війська або почати переговори з комуністами. Під натиском такої опінії французький уряд правдоподібно, буде змушений зменшити свої власні видатки на війну в Індо-Китаї. Збільшена американська допомога мала б дати французам можливість перейняти воєнну ініціятиву і почати новий наступ, щоб змінити теж і настрої в самій Франції та відповідно скріпити її моральний спротив комуністичній аґресії. Рекомендація Крайової Ради Безпеки мала б базуватися не тільки на всебічних інформаціях про можливості й вигляди індо-китайської війни, але й на французьких побажаннях та на порадах американських військових командантів на Пацифіку. Додаткова американська допомога для війни проти червоних в Індо-Китаї мала б бути поставлена до розпорядження Франції з початком наступного року.

Сен. Новленд пропонує тихоокеанський пакт

Тайпей, Формоза. — Сенатор Новленд, наступник сенатора Тефта на становищі лідера республіканської більшости в Сенаті, заявив під час свого перебування на острові Формоза, що доцільним було б створити тихоокеанський пакт, який охопив би Південну Корею, Японію, Національний Китай, Філіппіни „й деякі народи південно-східньої Азії". Неучасть в тому пакті Англії, заявив він не повинна стати причиною відкладання чи непідписання пакту. Промовляючи на пресовій конференції у Тайпей, сен. Новленд зазначив, що такий союз повинен торкатися передусім азійських країн, що їм допомагали б інші некомуністичні країни. Сенатор Новленд пояснив, що його подорож по Далекому Сході мала радше на цілі познайомити його з фактичним станом тамошніх справ, як підготовити пропонований ним пакт. Сенатор Новленд є далі проти допущення червоного Китаю до Об'єднаних Націй і вважає, що З'єднені Держави вживуть права вета та „всіх доцільних засобів", щоб не допустити цю державу до ОН. Сенатор Новленд висловився при тому дуже неґативно про торговельні зв'язки Англії з червоним Китаєм, закидаючи Англії, що вона вживає дві міри, одну в Европі, другу в Азії, і пригадуючи англійську бльокаду Німеччини під час обох світових воєн.

Іран невдоволений з американської позички

Тегеран. — Алі Аміні, іранський міністер фінансів, заявив, що Іран невдоволений з 45 мільйонів долярів, що їх ЗДА асиґнували, як негайну фінансову допомогу, і передав вислів невдоволення американському амбасадорові Гендерсонові. Іранський бюджет, заявив він, є кожного місяця на 50% дефіцитовий і треба буде довшого часу, щоб привести до порядку фінанси, зруйновані правлінням Моссадека.

Тим часом Моссадек, який перебуває у в'язниці й заповів був, що він розпочинає голодовий страйк на знак протесту проти переведення його до військового бараку поза Тегераном, — зголоднів і забув про свою постанову голодувати. Він стане перед судом за державну зраду.

Уряд ген. Загеді продовжує протикомуністичну акцію, і переводить чистку державного апарату. Арештовано директора і 30 службовців державного шпиталю в Тегерані під закидом участи у поваленні статуї шаха під час вуличних демонстрацій. Багато суддів і урядовців припинено в урядуванні в ресорті судівництва, мабуть найбільш занечищеному про-комуністичними елементами. Вичищено 75 осіб з міністерства освіти. Впродовж останніх 24 годин арештовано ще 53 комуністів.

В АМЕРИЦІ

- **Населення Канади** постійно зростає. Як заявляє статистичне бюро в Оттаві, на 1 червня ц. р. населення Канади досягнуло 14,781,000 осіб, побільшившись на 351,000 в порівнянні з минулим роком.
- **66 осіб поранено** під час вибуху газопроводу в Клівленді. Катастрофа трапилась біля 6-тої години пополудні, під час посиленого руху по 117 вулиці на заході міста.
- **Дев'ять осіб врятувано** в пустелі Арізони з поміччю гелікоптера. Це ті особи, яким пощастило вискочити з легкоспадами із літака-бензиноносця, коли він зударився в повітрі з бомбовиком.
- **Бувший президент Труман** займе почесне місце на урочистому обіді, що його влаштовує демократична партія в Шікаґо. Обід відбудеться в понеділок заходами Крайового Демократичного Комітету і буде передаваний в радіо і телевізії. — Коштуватиме він по 100 долярів від особи.
- **Комісія Мек Карті** розпічне нове переслухування деяких громадян ЗДА — працівників Об'єднаних Націй. Внаслідок попереднього переслухування звільнено частину працівників Об'єднаних Націй, які виявилися нельояльними.
- **Директор Закордонних О**перацій Гаролд Е. Стассен вважає, що державні видатки на допомогу відсталим країнам треба б зменшити з тим, щоб їм допомагали також приватні аґенції та приватні особи.
- **Американське Медичне** Товариство повідомляє, що вже п'ятий рік число студентів медицини неухильно зростає. В 1952-1953 шк. році навчалося в 72 медичних школах 27,688 студентів на 2.3% більше, як у шк. р. 1951-1952.

- **Армія виставила** проєкт нової одежі для вояків, яка сама буде реґулювати температуру. Ця одежа буде тепліша, коли вояк не буде рухатися, і холодніша під час руху.
- **Американський Червоний** Хрест дістав 40,000 долярів на збільшення кількости крови, що її дають люди для хворих і покалічених при нещасливих випадках.
- **Губернатор стейту** Ню Йорк Томас Дюї заявив, що він ще не вирішив, чи буде кандидувати 1954 року на губернатора, і що зробить це аж на весні 1954 року.

В СВІТІ

- **Яков Малік,** совєтський амбасадор в Лондоні, виїхав кораблем „Квін Елісабет" до Ню Йорку на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. У Шербурґу прилучиться до нього 19 інших совєтських делеґатів.
- **Бельґійський парлямент** збереться 6 жовтня на надзвичайну сесію для ухвалення зміни конституції, що дозволила б Бельґії приступити до европейської єдности. Буде обмірковуватись теж закон про ратифікацію европейського пакту безпеки.
- **Колишній юґославський** король Петро розводиться з королевою Олександрою. Він має 30 років, вона — 32. Вони одружились в березні 1944 року й мають одного сина. Олександра — з грецького княжого роду. Петро перебуває на вигнанні від часу окупації Юґославії Гітлером, а престолу позбавив його остаточно Тіто.
- **Бакші Ґулям Могаммед,** новий прем'єр Кашміру, країни між Індією і Пакістаном, за яку ведуть спір ті дві держави, заявив, що попередній прем'єр шейх Абдулах, що його називали „левом Кашміру", так довго перебуватиме у в'язниці, як довго вимагатимуть цього „відносини в краю і закордоном."
- **Партія німецьких втікачів,** яка здобула 27 посольських мандатів у недільних виборах до німецького парляменту невдоволена заявою канцлера Аденауера, який допускає кондомініюм або владу Об'єднаних Націй на території, що її тепер посідають поляки. Німецькі втікачі домагаються звернення цих теренів Німеччині.
- **„Все про атоми" й „Подорож до атому"** називаються книжечки, що їх видали Совєти для совєтських дітей. ТАСС повідомляє, що ці книжечки вийшли накладом 8 мільйонів примірників.
- **Совєти купують австралійське масло** — заявив австралійський міністер торгівлі. Разом має бути вислано до СССР 2,000 тонн масла. Не сказано, за яку ціну продано це масло, але згадано лише, що вона вища від ціни, що її давала Анґлія.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГОМІН ПРАВДИ

Згідно з одержаними конкретними інформаціями у формі вирізок, досі вже 44 газети й журнали відгукнулись на появу книжки проф. Кларенса А. Меннінґа „Україна під Совєтами", вмістивши відповідні рецензії та завваги й коментарі на цю тему. Не називаючи поодиноких газет, згадаємо тільки, що рецензії на Меннінґову „Україну під Совєтами" появилися в пресі таких стейтів: Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенія, Коннектикат, Массачусетс, Меріленд, Вірджінія, Ілиной, Мішіґен, Південна Дакота, Північна Дакота, Південна Каролайна, Джорджія, Арізона, Айова, Делевар, Алабама, Луїзіяна, Тексас, Кентокі, Огайо, Небраска, Каліфорнія, Теннесі і Вашингтон-стейт. Це те, на що маємо докази, але не є виключене, навпаки, дуже правдоподібне, що такі рецензії появилися й в пресі інших стейтів. Але вже і з тих доказів, які маємо, виходить, що списана в тій книзі правда про Україну під Совєтами, про її мартирологію та про її боротьбу за волю загомоніла на цілому обширі З'єдинених Держав, від океану до океану.

Характер тих рецензій досить одностайний. Їх головним мотивом є не так характеристика самої книжки, як радше представленої в ній правди про Україну, при чому наводиться більші цитати. Деяку характеристику тих рецензій дають вже їхні заголовки, як от: „Україна — дійна корова совєтської Росії", „Україна й її російські гнобителі", „Під залізною червоною рукою", „Совєтсько-російське народовбивство в Україні", „Червоні варварства в Україні", „Україна купається в крові", „Багато навчитесь читаючи це", „Ненависть проти комунізму в Україні", „Совєтська Україна ненавидить комуністів" і т. д., і т. п. Таким то могутнім відгомоном відбилася нова книга про українську правду, видана заходами та коштом Українського Народного Союзу.

Це, як відомо, не є перша того роду книга. Їх видав досі Український Народний Союз вже дев'ять і майже кожна з них мала подібний відгомін у пресі і журналах, не кажучи вже про ту справді піонерську роботу, яку мусіли пророблти самі ці книги в американській публічній опінії. Їх же розсилається не тільки до редакцій газет і журналів, але й до бібліотек, до урядових установ та до поодиноких видатніших осіб, що грають відповідну ролю в американській політиці, науці та суспільному житті. Нічого дивного, що Москва погрожувала „вибити зуби" проф. Меннінґові ще з приводу його попередньої книги, „Україна 20-го сторіччя", теж виданої старанням УНС.

Все сказане дає відносно тільки мале уявлення того, яке важливе завдання виконує своїми виданнями Український Народний Союз. У підготову цих книг вкладено величезний труд, а їх видання вимагало величезних коштів, але відгомін на ці книги доказує й переконує, що цей труд і ці кошти сторицею оплачуються. Виявлена в тих виданнях правда про Україну поступово й невпинно здобуває Америку, здобуває її публічну опінію в найширших масах, виробляє це відповідне наставлення американського народу, що на довшу мету не залишиться, бо в демократичній системі не може залишитися й без відповідного впливу на американську політику.

Український Народний Союз в своїй службі українській визвольній справі й — твердо віримо — теж справі американської безпеки та світового миру, виконує найтяжчу, але найпевнішу роботу. Бо далеко легше було б написати меморіял, поїхати до Вашингтону чи вести подібну іншу політику — хоч і цього УНС не занедбує, — ніж цілими довгими місяцями або й роками клопотатись насамперед авторами, потім приготованими працями й вкінці видавцями. Ті, що цими справами інтересуються, знають найкраще, що то значить знайти видавництво, яке прийняло б до друку та поширення книгу політичного характеру та ще й серед таких скомплікованих обставин, які існують відносно української справи у видавничих колах. Теж і підготова книжки не така проста справа, як могло б здаватися. Кожний такий твір вимагає найдбайливішої перевірки та узгіднень дат і фактів, бо тільки тоді він може — як кажуть — видержати критику та принести відповідну користь.

Хтось колись означив поняття політики, як боротьбу за володіння над душами. Власне таке найглибше поняття політики здійснює УНСоюз своїми англомовними виданнями. І треба тільки дивуватися, що цю велику роботу все ще так мало розуміє й оцінює наш загал, більше вразливий на голосну, хоч часто пусту фразеологію, але менше на тиху, але наполегливу й багато кориснішу постійну працю. Бо тільки так можна вияснити обставину, що для організації членів до УНС треба влаштовувати аж спеціяльні кампанії, хоч для власного й народного добра вони повинні самі цілим серцем і душею горнутись.

Шпигуни в державному апараті ЗДА

Сенатська Підкомісія Внутрішньої Безпеки зробила знову велике діло. Вона завершила частину розслідування над пенетрацією совєтських шпигунів в державному апараті ЗДА і склала про це детальний звіт. Він повний прізвищ, фактів і детальних даних. І він тим страшніший і актуальніший, що визнає, що, хоч дві шпигунські ланки в державному американському апараті викриті й знищені, проте дві інші імовірно діють далі. Таким чином, Сенатська Підкомісія Внутрішньої Безпеки, що складається з членів обох керівних американських партій, одностайно ствердила, що під час останньої війни і після неї чотири совєтські шпигунські організації, створені з американських комуністів та комуністичних симпатиків діяли в державному апараті ЗДА. Ці американські громадяни, комуністи й комуністичні поплентачі, що виконували совєтську шпигунську роботу, один одного підтримували, один одному доручали на службу нових шпигунів, один одному висловлювали повне довір'я і боронили перед будь-якими підозрами, один одному підвищували платню, допомагали переходити з департаменту в департамент, один одного висилали в закордонні місії з важливими дорученнями, перестерігали перед можливою небезпекою розкриття, врешті не тільки вможливлювали взаємне здобування тайних документів і передачу їх Совєтам, але й безпосередньо впливали чи творили потрібну для Совєтів політику.

Поміж тими, які — згідно з ревеляціями Підкомісії — допомагали комуністичному підпіллю та співпрацювали з ним, був заступник секретаря фінансів, один із відповідальних прибічників президента держави, секретар Міжнародного Монетарного Фонду, голова південно-американського відділу в бюрі державного секретаря, директор Бюра Спеціяльних Політичних Справ у державному секретаріяті, секретар Ради Зв'язків Національної Праці і цілий ряд інших найбільш впливових урядовців. Засяг заінтересовання шпигунів був надзвичайно широкий. Але, очевидно, він найбільше зосереджувався на стратегічних інформаціях, особливо щодо радару, підводних човнів, ба навіть таких військових тайн, що їх можна було добувати й передавати лише тайним письмом. Єлисавета Бентлі, колишня кур'єрка одної такої шпигунської ланки, зізнала перед Сенатською Підкомісією: „Ми мали повні дані майже про всю летунську продукцію держави щодо типів, чисельности, дислькокації і т. д. Ми мали такі успіхи в одержуванні інформацій під час війни головно завдяки ідеї Гаррі (Декстера) Вайта, що йому вдалося переконати Морґентава (секретаря фінансів) про потребу виміни інформацій. Іншими словами, він висилав інформації до секретаріяту морських справ, а той секретаріят передавав їх секретаріятові фінансів. Таким чином щонайменше сім або вісім станиць вимінювали інформації з секретарем Морґентавом".

Секретаріят скарбу за часів Морґентава був головним джерелом і „оперативним полем" совєтських шпигунів, дармащо сам Морґентав не знав, що довкола нього діється. Правда, не всі тодішні працівники в секретаріяті Морґентава виявили свою ролю та співпрацювали з Підкомісією. Один американський урядовець, що займав високе становище в Адміністрації Закордонних Фінансів і що був висланий з важливою місією до Німеччини, відмовився відповісти на питання, чи він був причетний до шпигунства і чи був у змові проти нинішнього режиму в ЗДА. Так само відмовився відповідати таємничий Франк Ко, службовик секретаріяту скарбу, що він впродовж року був секретарем Міжнародного Монетарного Фонду. Покликаючись на 5-ий Додаток до Конституції, що дозволяє мовчати тоді, коли зізнання можуть пошкодити зізнаючому, всі названі вище своєю мовчанкою дали доказ своєї нечистої совісти, і перешкодили слідству виявити всі подробиці, які саме відомості шпигуни передали Совєтам.

Це звідомлення Підкомісії Внутрішньої Безпеки приводить до висновку, що хоч Федеральне Бюро Інвестиґацій знало — і то дуже багато — про діяльність совєтських шпигунів, проте дійсно було безсильне, не знаходячи активної підтримки в державній адміністрації Ф. Д. Рузвелта і частинно Г. Трумана. І найприкрішим висновком є той, що далі треба вести інвестиґацію всіх урядів та його працівників, бо нема певности, чи тут і там все ще не діють совєтські шпигуни, не як примара зроджена з уяви сенатора МекКарті, а як реальна потвора, що підмінює безпеку держави.

Звідки прийшов Маленков?

Ще зовсім недавно мало відома постать Георгія Маленкова стоїть нині в центрі світової уваги. За короткий час, відколи прийшов він до диктаторської влади, написано про нього дуже багато. Одначе з тої купи інформацій не можна скласти не тільки повного образу самого Маленкова, але й обстанови, в якій він, як то кажуть, вбивався в колодочки.

Сенсаційні дані з ранньої біографії нинішнього совєтського диктатора приносить одна німкеня з Рурщини, в Західній Німеччині. Вона опублікувала в пресі свої спогади, в яких твердить, що, перебуваючи до революції на Уралі, добре знала всю родину Маленкових. Його батько був залізничий інженер, родом з уральських козаків, а самому Георгієві Маленкову під час першої світової війни вона викладала німецьку мову. Ця німкеня зазначає, що родина Маленкових належала до середньої верстви тогочасного російського суспільства, а Георгій був скромним і в релігійному дусі вихованим хлопчиком.

Офіційна біографія Георгія Маленкова починається лише від часів революції в Росії. За даними цієї біографії, він з молодих літ вступив до комуністичної партії і пішов добровільцем до червоної ґвардії, де в ролі політрука та політкомісара перебув усю громадянську війну. Після того кар'єра його продовжувалась у Москві, куди він переїхав вчитися. В ролі секретаря університетського партійного комітету під час боротьби Сталіна за владу, він рішуче став по його боці, громлячи троцькістів та зінов'євців, що особливо багато прихильників мали серед студентства. Відзначений, як вірний сталінець, Георгій Маленков переведений був у центральний партійний апарат, де працював у найближчому оточенні диктатора. В 1939 році став членом центрального комітету партії, а під час останньої війни видвигнений був на роботу в найвищому органі Совєтського Союзу — Комітеті Оборони, створеному на час війни. На 19-му з'їзді компартії — останньому з'їзді, на якому був присутній Сталін — Маленков виступав уже як загальнознаний наслідник сталінського престолу.

Щодо закулісової діяльности Маленкова, ще поки він увійшов до центрального комітету, інформації світової преси дуже розбіжні. Насамперед: які функції виконував Маленков перед тим, як офіційно стати в проводі партії? І чи справді його підвищено за особисті заслуги, чи він ще перед виходом на люди посідав найвищі пости в державі?

З одних джерел довідуємося, що свою партійну кар'єру зробив Маленков у так званому особистому секретаріяті Сталіна, куди потрапив безпосередньо зі студентської лави під час ліквідації троцькістів у 1935 році. Що це був за особистий секретаріят?

Ще в своїх початках большевизм, як ідеологічна система, створена для повалення всіх інших державно-політичних систем — був строго законспірований. Вся діяльність большевиків проходила в підпіллі і в атмосфері взаємного недовір'я та висліджування. Традиції старих большевиків-конспіраторів Сталін, прийшовши до влади, переніс у свій особистий секретаріят. З свого секретаріяту, створеного ще за життя Леніна, він зробив найвищий апарат большевицької диктатури, законспірований не тільки від центрального комітету партії, а навіть від ҐПУ і пізніше НКВД. Фактично всі державні й політичні інституції поза секретаріятом він обернув на своє слухняне знаряддя, на колосальну виконавчу бюрократичну машину, позбавлену в усіх поважніших справах власної ініціятиви.

Особистий секретаріят Сталіна — це була найвища керівна точка СССР, з якої Сталін здійснював свою диктатуру. У цій точці зосереджувались в мініятюрі всі міністерства і всі партійні установи з НКВД включно. Це був своєрідний надуряд, надНКВД і генеральний надштаб усіх збройних сил держави. А працювали в цьому секретаріяті найбільш довірені Сталінові люди, що під особистим проводом свого вчителя перейшли досконалу чекістську школу. Тут вирішувано всі найважливіші справи і потім передавано для виконування у відповідні міністерства та установи. Тут укладалося пляни „світової революції", колективізації сільського господарства і „наступу на куркуля", пляни генеральних чисток партії і совєтського апарату, викорінювання „буржуазних націоналістів". Цей своєрідний „мозок Сталіна" опрацьовував теоретичні проблеми побудови соціялізму, що у формі статтей, підписаних Сталіним, виходили потім у світ, і снував павутиння світової комуністичної змови, розкидаючи його через компартії та п'яті колони по цілому світі.

Ось в цьому то особистому секретаріяті і працював за зачиненими дверима незнаний ширшій публіці Георгій Маленков, і тут він здобув собі довір'я „вождя", а з тим і необмежену анонімову владу. За одними джерелами завідував він тут сектором таємної поліції, фактично керуючи ҐПУ-НКВД-МҐБ, а за іншими — сектором партійних кадрів, розставляючи на найважливіших постах своїх людей, на яких після смерти Сталіна сперся. Останнє — найбільш імовірне, бо це потверджується становищем Маленкова в партії.

А проте, зустрічаємо в пресі твердження, які взагалі заперечують існування особистого секретаріяту Сталіна. Автори цих статтей — зв'язані з посольствами чужоземні кореспонденти або бувші совєтські достойники — запевняють, що ніякого такого сталінського особистого секретаріяту не було, а натомість при ЦК партії існував і тепер існує „особий відділ", де зосереджується контроля над усіма іншими відділами центрального органу партії — а власне контроля не тільки над партією, а й над таємною поліцією та армією. За зразком „особого відділу" при ЦК, працюють „особі відділи" при всіх республіканських, обласних і районових партійних комітетах. Згідно з цим виходило б, що не НКВД є „державою в державі", а широко розгалужена по всьому Совєтському Союзі сітка „особих відділів" партії.

Так чи інакше, діяльність Маленкова — чи то в особистому секретаріяті Сталіна, чи в „особому відділі" ЦК партії, що був рівночасно особистим відділом Сталіна — не проходила в світлі денному. Там він опанував усі таємниці диктатури, там її зміцнював кривавими чистками і розправами над „ворогами народу" і там спорудив собі підмурівок, з висоти якого йому легко було повалити навіть Лаврентія Берію, не кажучи про тисячі інших, що вже пішли слідами „міністра терору".

Та як би там не було, наступник Сталіна — Маленков не має того, що впродовж довгих років створив собі кров'ю й тортурами його попередник — не має авреолі „вождя, переможця в громадянській і вітчизняній війнах". А спирається лише на отой, споруджений у залаштунковому большевицькому присмерку, підмурівок.

В. С-ко

Ярослав Курдидик

Еволюція форми военного нападу

„Як довго існують люди, так довго існуватимуть між ними війни", — каже стара римська мудрість. Модерний світ дошукується причини ведення воєн у психологічних чинниках, які спонукують людину до вияву своєї волі й накинення її комусь іншому, хоч би навіть і силою. Та мабуть найбільш вдатно висловився про війну відомий воєнний теоретик Клявзевіц: „війна це теж політика, тільки іншими засобами".

Історія воєнного мистецтва має за собою незвичайно довгий і складний шлях. Навіть, коли зупинитися коротко над впливом техніки на форму ведення війни, то побачимо, що у ній залишилися незмінно немовби два полюси — напад і оборона. І завжди відповідно до того, якою формою нав'язувано волю противникові, — розбудовувано також і оборону.

Очевидно, що відповідну еволюцію перейшла організація і тактика оборони та нападу.

Почалося воно від примітивної зброї, як камінь, спис, сокира, лук і меч, і від таких засобів пересування, як човен, людська хода й кінь — а закінчується на модерній техніці, що ввела далекосяжну зброю, танки, летунство, ракетні бомби і нарешті апокаліптичне страхіття — атомову і водневу бомбу.

Паралельно до розвою зброї оборона теж перейшла свою еволюцію від примітивного щита й опанцерення вояка через засіки, рови, мури, аж до протипанцерної зброї, зенітної артилерії, залізобетонових бункрів і самонаставних стрілен, що при зустрічі навіть з ракетними бомбами розривають їх і не допускають на свою територію.

Особливо великий поступ у формі ведення війни зроблено в останнє, навіть не ціле, півсторіччя.

Пригадаймо собі першу світову війну з її велетенськими, майже стабільними фронтами і порівняймо її з різнобарвним бойовим характером і тактикою, у якій далекосяжність в нищенні та швидкість, вирішували в основному виграш.

Та, мабуть, незмінною залишиться одна і та сама аксіома: в боротьбі перемагає завжди той, хто вживає нових засобів боротьби і при відповідній тактиці вміє заскочити противника, здеморалізувати його і знищити. В модерній війні треба враховувати не лише бойові дії на фронті, але в першу чергу нищення воєнної продукції, важкої й легкої індустрії та виведення з ладу засобів постачання від яких залежить у великій мірі „елястичність бойових дій на фронті.

Не підлягає сумніву, що основною і вирішною силою у веденні майбутньої війни буде найважчий тип зброї — точніше, атомова зброя у найрізноманітнішому застосуванні — почавши від атомової артилерії, через бомбардувальне стратегічне летунство, а завершуючи керованими ракетними бомбами, що переноситимуть нищівну силу на відповідні фронтові вогнища, або й в найглибше вороже запілля.

Час великих повітряних армад, таких, як були під час другої світової війни проминув безповоротно. Ніхто не захоче мати такої велетенської летунської фльоти, як мала Америка під кінець 1945 року, що начислювала 65 тисяч бойових і допоміжних літаків. У майбутньому рішатиме не кількість бойового летунства, а його якість.. І то як в технічному розумінні, так і в доборі людських кадрів. Між націями почалося велике змагання за досягнення „вершка" у цій царині, без огляду на те, що така продукція коштуватиме.

Для прикладу: коли під час другої світової війни вартість будови літака розцінювано на десятки тисяч долярів і тільки великий бомбовець коштував 200-300 тисяч, то сьогодні пересічна вартість будови турбо-джетового літака становить сотні тисяч, а такого бомбовця як „Б-47" чи „Б-36" — мільйони долярів. Труднощі, однак, зустрічає сучасна техніка в побудові „ідеального стратегічного літака", який задовольняв би такі вимоги: 1) вдержання рівноваги між силою мотора й питомою вагою літака; 2) підібрання такого матеріялу, щоб він був якнайлегший і при швидкості понад 1000 миль на годину, нагріваючись через тертя, не втрачав на видержливості та відпорності; 3) підвищення швидкости при максимальному скороченні й заломанні крил та звуженні тулуба, при чому грозить небезпека, що він може перевернутися.

Границя швидкости, яку сьогодні осягнули понадзвукові турболітаки (покищо не в серійній продукції) — 1000 до 1200 миль на годину, а границя висоти — 70-80 тисяч стіп.

Фахівці й авіоінженери твердять, що всі труднощі можна буде послідовно усунути і майбутніх 2-3 років вистачить на те, щоб збудувати літак, який досягав би понад 75 тисяч стіп висоти з швидкістю понад 1000 миль на годину.

При майбутньому летунському нападі, поки повітряна оборона зорієнтується як слід, звідки надлітають ворожі літаки, буде вже запізно. Атомовий тягар, що вони його скинуть, змете з лиця землі частину якогось великого міста, або якийсь індустріяльний осередок з його будівлями й усім устаткованням. Про розміри нищівної сили у майбутньому, варто для прикладу згадати, що на виведення з ладу, в стратегічному розумінні, трикутника Берлін-Букарешт-Москва, потрібно 500-750 атомових бомб. Фахівці з тієї царини твердять, що Америка вже сьогодні готова на таку акцію і що на це потрібно не цілого тижня часу.

Лев Ясінчук

ШКІЛЬНА ОСВІТА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

(10)

Про стан професійних шкіл того часу говорить понижче зіставлення з 1929 року:

Індустріяльно - технічні: професійних 157, технікуми: 30, інститути: 5; Соціяльно-економічні: проф.: 65, технікуми: 1, інститути: 4; Сільсько-господарські: професійні: 250, технікуми: 13, інститути: 9; Медичні: професійні: 32, технікуми: 4, інститути: 5; Мистецькі: професійні: 35, технікуми: 3, інститути: 5; Кустарно-промислові: професійні: 103, технікуми: 1, інститути: 0; Будівельні: професійні: 17, технікуми: 1, інститути: 0; Транспортові: професійні: 21, технікуми: 13, інститути: 1; Педагогічні: професійні: 0, технікуми 43, інститути: 13. Всіх професійних: 680, технікумів: 109, інститутів 42.

Щодо викладової мови в технікумах і інститутах був у 1929 р. такий стан:

Українська мова: технікуми — 52, інститути — 14; російська мова: технікуми — 9, інститути — 2; жидівська мова: технікуми — 9, інститути — 0; україн.-рос. мова: технікуми — 25, інститути — 19; рос.-україн. мова: технікуми — 15, інститути — 4; інша мова: технікуми — 4, інститути — 3.

Студенти технікумів та інститутів були у процентах такі по національності в 1929 році: технікуми: укр. — 66.2, рос. — 13.4, жид. — 14.3, поль. — 1.5, німці — 1.4; інститути: укр. — 53.1, рос. 15.8, жид. — 23.3, поль. — 2.0, німці — 1.5.

Цікаво зіставити кількість студентів по національності на кожних 10 тисяч населення України, щоб побачити занедбання українців:

Технікуми: українці — 7.6, росіяни — 13.4, жиди — 24.3; інститути: українці — 9.9, росіяни — 24, жиди — 60.5.

Для підготови вчителів створено інститути народньої освіти, що поділялися на чотири категорії: а) соціяльного виховання (для дитячих садків, уломних дітей), б) для семирічок, в) професійні вчителі для різних фахів, г) політична освіта (вчителі-пропагатори, лектори і т. п.).

В промислових школах, технічних, медичних, мистецьких було мало українців, заледве ⅓ всіх учнів. Найчастіше вчилися українці в сільсько-господарських і ще — педагогічних, бо вони були найдешевші.

В 1932 р. почала обов'язувати постанова ЦК ВКП(б), що на всьому просторі Совєтського Союзу має бути одна освітня система. Тоді залишилися семирічки, після закінчення яких можна було кінчити дальших 3 кляси (десятирічка), або йти до професійної школи. Того ж року почали відновлювати університети в Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську. Університети — це тільки учбові заведення, а не науково-дослідні. На це була Всесоюзна Академія Наук, науково-дослідні інститути (їхні філії), станиці, катедри, кабінети, лябораторії, музеї, обсерваторії і ін. Від тієї дати признали тільки інститути (побіч університетів) за високі школи; технікуми зарахували до середнього шкільництва*).

Совєтська окупація Західньо-українських земель

У вересні 1939 р. прийшли на західньо-українські землі большевики. Касуючи повіти, завели менші простором „райони" по містах, містечках, а навіть по більших селах. Там почали урядувати „райпаркоми' (районові партійні комітети) і всі адміністраційні уряди, між ними й „Райвно" (Районовий Відділ Народньої Освіти — РВНО), по великих містах „міськвно" (Міський Відділ Нар. Освіти). Окуповані землі поділили на п'ять „областей" — львівську, тернопільську, станиславську, дрогобицьку („дрогобичську") й рівенську, а в них ОблВНО (Обласний Відділ Нар. Освіти).

З першим жовтня вже діяли школи. Чинні були всі дотеперішні народні школи — державні, приватні й монастирські. В перших днях залишилися на місцях дотеперішні вчителі, оскільки зголосилися в даній школі. Почали поширювати привезені програми, а до місяця вже були радянські підручники. Шкільні будинки звільнювалися від війська. На інспекторів покликали дотеперішніх, але що це були поголовно поляки, їх вчасно замінили українцями. Всякі зміни в учительському персоналі наступали пізніше, коли почали наїздити люди, як тоді говорили, зо східних областей. Вони займали керівні місця: районових, міських, чи обласних інспекторів, директорів шкіл і т. ін. Польські школи по селах замінювали на українські і деякі вчителі-поляки мали мороку з приводу незнання української мови. Але деколи виявилося, що знаменито знають цю мову й такі вчителі, що за Польщі — не розуміли „по-хінську". Російську мову ввели у всіх школах як обов'язковий предмет. Вчили також одну чужу мову — німецьку, французьку, або англійську, залежно від того, до якої мови трапився вчитель (найчастіше вчили німецьку мову). Навчання релігії усунули зо школи. Не було ніяких релігійних свят, тому навчання відбувалося навіть на Різдво, чи другий день Великодня (неділя був „день оддиху"). Державних святкувань було розмірно багато й до процесії з нагоди того свята готовилася школа запопадливо, вживаючи крадьки нераз навіть годин навчання, що було заборонено. Приїзжі вчителі викладали в українській, або російській мові, без огляду на обов'язуючу мову навчання школи. Деякі священики, як і вчительки-монахині залишилися вчителями, тільки не сміли приходити в школу в своїх рясах. Відбувалися шкільні конференції (у Львові навіть у приявї самого „наркомоса" — народнього комісаря освіти), на яких учительство знайомилося з основами марксизму-ленінізму та з вимогами совєтської школи: виховати бійців за комунізм, до якого веде партія й уряд (а не навпаки!). Багато шкіл були вище організовані, 6- і 7-клясові. Було теж поважне число десятирічок, навіть по деяких селах.

Ті самі практики переводили й на Буковині, що її окупували большевики, забіраючи від Румунії 1940 р.

З високих шкіл відновили львівський університет.

Після окупації Буковини відновили й чернівецький університет.

Коли взяти до уваги, що в 1932р. було на Україні початкових шкіл 21,797 (майже стільки, що в 1921 р. — 21,-968), то виглядає, що до 1952 року зовсім не прибуло шкіл на Україні, коли зважити, що після другої світової війни ввійшли в склад УССР західньо-українські землі, де в самій Сх. Галичині, у т. зв. за німців „львівському дистрикті" було 3,080 шкіл, а крім того українська частина Буковини й Закарпаття й Волинь та Полісся, то де буде зріст?!

У звіті Мельникова не подана статистика шкіл по мові навчання.

*) На основі кінцевого реферату Василя Мудрого в амер. „Свободі" з 8. листопада 1952 („Сімнадцятий з'їзд КП(б)У, Звіт з діяльности Центрального Комітету КП(б)У") виходило б з доповіді Мельникова, що в 1952 р. було на Україні 30,000 шкіл з 300,000 учителів і 158 ВУЗ-ів (вищих шкіл), з того на західно-українських землях 28. Високі школи випускають кожного року біля 40,000 усяких фахівців. Очевидно, що при обов'язковості критики закинув Мельников, „серіозні ідейні й методологічні помилки в шкільних підручниках", що перекручена „радянська дійсність", і то навіть у тих, що друковані таки 1952 р. Цей же Мельников звітував, що в тому часі було на Україні 490 науково-дослідних установ разом з Академією Наук УССР.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ НЮ ЙОРКУ Й ОКОЛИЦЬ!

ВСІ як один на МАНІФЕСТАЦІЮ

ДЛЯ ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

В НЕДІЛЮ, 20. ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1953 Р.

Похід вирушить точно о 1:00 год. по пол. з Washington Square E., по 5-тій Евеню, до 34-тої вул. та до Manhattan Center, де відбудеться ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ

Юрко Степовий

ЧОРНІ СТОРІНКИ УКРАЇНСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

Дуже вже багато написано різних статтів, брошур і навіть книжок про український ренесанс. Отож, наші хвильовісти світлу сторону цього ренесансу так достатньо висвітлили, що почало бути світлим і те, що насправді є дуже чорним, а тому ми хочемо цю статтю присвятити лише чорним сторінкам тієї епохи українського відродження, яку так велично апологети Хвильового назвали ренесансом.

Не тому боремося за цю тему, що хочемо заперечити великий поступ української культури, літератури, мистецтва тих часів, ні, а лише тому, щоб показати головним чином молоді, яка виросла або в таборах „ДП" або вже десь за океаном, і яка читала лише позитивне про ту добу і, може скласти собі уявлення, що то справді був золотий період в історії України, а насправді воно далеко не так все було блискуче.

Насамперед, говорячи про ті роки і діячів того часу, які очолювали культурну ділянку на Україні (Скрипник, Шумський, Хвильовий, Хвиля тощо) треба згадати, що вони завели такі драконські закони, за якими доступ до середніх фахових та вищих шкіл був відкритий насамперед тупоголовим робітфаківцям, які часто не орієнтувалися в елементарній математиці і читали по складах, але тільки тому, що вони мали в кишенях комсомольські квитки на „чисте" соціяльне походження, то перед ними широко відчинялися двері до цих шкіл.

А якщо, не доведи Боже, ви мали нещастя народитися в заможній родині, або хтось із ваших предків навіть у якомусь далекому поколінні був „чуждий" елемент (за совєтською термінологією), а ще страшніше, коли хтось із вашої рідні брав участь в українських визвольних змаганнях, то вас кваліфікували „бандитським виродком" і всі ці категорії молоді безжалісно виганялися з учбових закладів, одержуючи „вовчого" квитка, приблизно такого змісту: „Виключений, як соціяльно небезпечний елемент", „Звільнений, як клясово ворожий недобиток", „Заборонено доступ до пролетарських шкіл, як ворожому елементові" тощо. Маємо на увазі першу чистку восени 1923 року, а другу на весні 1924 року, а потім уже відбувалися подібні чистки в плановому порядку, які перейшли в хронічне явище.

У той же час т. зв. ренесансу по школах заведено найкарколомнішу систему навчання дітей, т. зв. комплексну систему, яка зводила все навчання до антирелігійної пропаґанди і інтернаціонального виховання. Не вчили тоді дітей читати, писати та рахувати, зате дуже ретельно навчали їх, що Бога нема, що Його видумали капіталісти для кращого обдурювання людей, щоб ліпше було експлуатувати. Так, наприклад, брався комплекс „Весна", навколо нього розроблялося всю „виховну" і „навчальну" частину, а насамперед на зміні пори року показували дітям, що релігійні свята викликані людською темнотою, яка не розуміла закономірностей природи і змін пір року від зміни стану землі і падіння на неї сонячного проміння. Це щодо початкових шкіл.

Не краще робилося і в середніх та вищих школах, де було заведено т. зв. „Метод проєктів" та лябораторну систему. Метод проєктів на практиці виглядав так. Бралося напр., проєкт „Вибори до сільських рад", а навколо нього розроблялося увесь „навчальний" матеріял (підрахунки „кількости позбавлених прав голосу" — це було на лекціях математики, а вже щодо „виховного" матеріялу, то тут було широке поле до попису, як, наприклад, „позбавлені голосу — вороги держави" тощо).

Так виглядало навчання і виховання по школах доби українського ренесансу, проти чого ніколи і ніде не подали голосу керівники отого самого ренесансу Скрипники, Хвильові, Шумські, Хвилі, а навпаки, ретельно пропаґували одурманювання молодого покоління.

Ми взяли тільки побіжно систему навчання і виховання тієї горезвісної доби, але ця сторінка ще зовсім не розроблена нашими педагогами, яка чекає на ґрунтовне вивчення і дослідження, щоб показати вільному світові весь ідіотизм совєтського шкільництва того часу „золотої" доби в розвитку української культури, мистецтва і взагалі „великого поступу" доби українського ренесансу.

Тоді антирелігійна пропаґанда під совєтами набирає жахливої форми, що межує зі звичайним хуліганством розперезаної комсомольської вулиці. Оті всі комсомольські карнавали з карикатурами на священиків, вигуки „далой, далой монахов" дійшли таких крайностей, що навіть тодішній чоловий комуніст Бухарін писав: „Напаскудити у попа під вікном — це не є антирелігійна пропаґанда". Писав це він у „Правді" десь приблизно в перших числах вересня 1928 року перед т. зв. комсомольським святом МЮД (Міжнародний Юнацький День) у статті „За культуру антирелігійної пропаґанди".

У ці ж таки роки „найбільшого розквіту" української культури Київо - печерську Лавру - цитаделю побожного українського народу — обернули в вогнище антирелігійної пропаґанди, перетворивши її на всеукраїнський антирелігійний музейний городок. Тоді (восени 1928 року) в м. Краснодарі стерто з лиця землі білокам'яний козачий білий собор, що стояв довші роки непорушною фортецею кубанських побожних козаків. А коли тієї осени, повертаючися з Кавказького курорту, Скрипник завітав по дорозі до Краснодару і виступав на осінній учительській конференції міста, то за найбільші заслуги ставив керівникам Кубанського відділу освіти, що вони домоглися зруйнувати „вогнище дурману, яким одурманювали трудящих козаків століттями".

У ті ж таки роки українського ренесансу видано найбільше антирелігійної пропаґандивної літератури, поруйновано найбільші центри релігійно - духового життя. За це по селах тоді ще не бралися.

Отож, коли тепер читаєш усі оті похвали керівникам українського ренесансу, коли навіть чуєш про спеціяльні академії в честь їхнього двадцятиріччя загибелі, коли читаєш у пресі похвальні статті, присвячені двадцятиріччю, то мимо волі пригадуєш, як за тобою ганявся отой ренесанс. Не встигнеш бувало ще й розкладу лекцій переписати та якслід освоїтися з постановкою навчання на Олександрійських Педкурсах, як уже тебе кличе отой самий ренесанс і допитується, скільки батько мав землі та скільки банди брат водив за собою, а кінчається тим, що на другий день на дошці красується твоє прізвище, виключеного як соціяльно - небезпечний елемент, а той елемент Богові духа винен, бо він тоді мав яких 8 років і ледве пам'ятає той час.

Не встигне було ще чорнило висохнути на підробленій довідці з Олександрійських Педкурсів, згідно з якою не є вже соціяльно чужим елементом, а на тому місці вже стоїть: „проти переводу адміністрація не заперечує", як уже знову тебе викликає ренесанс на Криворізьких Педкурсах. Допитується, розглядає ту нещасну довідку проти вікна на сонці і доводить тобі, що видряпано бритвою „як соціяльно чужий елемент", а натомість написано, що адміністрація нічого не має проти переводу. І така була безжалісна „ренесанса", що ніякі прохання, ніяка мольба не допомогла, всеодно другого дня виключала.

Зрештою, тікаєш за тридесять земель від тієї надокучливої ренесанси, тікаєш у зовсім іншу республіку, але вона тебе й там знаходить по двох роках і кричить, що мітлою треба гнати таке охвістя петлюрівське з пролетарських шкіл. І попробуйте їй довести, що ви ніяке не охвістя, а навіть і не маленький хвостик, бо вас ще тоді й на світі не було, коли те діялося, що вам приписують, але вона жорстока, безжалісна і знову вас гонить.

І ото тому, коли читаєш вихвалювання доби ренесансу, то чомусь подумаєш, якби хоч за одним з апологетів тієї доби поганялася так ота злополучна „ренесанса", як вона ганялася за нами, то мабуть би відбило охоту писати оди в честь „героїв" ренесансу.

З'ЇЗД ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СТРАСБУРЗІ

Думки та ідеї націоналістичної молоді, що дуже довгий час нуртували і формувались серед неї, знайшли своє остаточне завершення на Основуючому З'їзді Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського (ТУСМ), який відбувся 1949 р. в Ляйпгаймі — Німеччина. Молодим ентузіястам праці, що поставили собі за основну мету поглиблення своїх знань, студії українського націоналізму, а в основному підготову до державного будівництва, себто до практичної дії в грядучих подіях, це не було і не є легко. Тут на перших етапах закріплення Товариства треба було докласти чимало зусиль.

Другий З'їзд ТУСМ-у, який відбувся в Пріні, потвердив, що проведена праця виправдала потребу існування Товариства. Своєю працею Товариство здобуло собі право громадянства серед нашого суспільства, а це вже є великою моральною підтримкою, яка додає більшого запалу і сили до дальшої праці.

В днях 8-10 серпня 1953 р. відбулася Европейська Конференція III. З'їзду ТУСМ-у в Страсбурзі, де в товариській атмосфері критично та по діловому продисутовано попередню працю і сконфронтовано різні думки. В Конференції взяли участь члени з таких країн: Англії, Бельгії, Франції, Ірляндії і Німеччини. На передконференційній нараді, що проходила повністю під знаком духового єднання з друзями на Рідних Землях, розглянено цілий ряд проблем Товариства, що мало успішний вплив на хід Конференції.

Короткі змістовні звіти представили правдиву працю за останній період часу. Жвава та ділова дискусія над звітами послужила до винесення життєвих і реальних постанов Товариства на майбутнє. Конференція, крім внутрішніх ділових справ, мала й теоретичну частину, до якої увійшли такі доповіді: „Спроба характеристики і аналізи ідеологічно-програмових позицій" В. Маркусь і „Тенденції сучасного українського націоналізму" — Ярослава З. Пеленського. Обидві доповіді творили собою замкнену цілість, яка своєю проблематикою відповідала духові Конференції. В теоретичній частині глибоко проаналізовано тематику крайових видань — розвиток визвольного процесу на Рідних Землях, що його з'ясували молоді публіцисти крайової дійсности — П. Полтава, Горновий і багато інших.

Характеристичним для Конференції ТУСМ-у було те, що вона не тільки порушувала, стверджувала і виносила певні рішення до організаційно-внутрішніх справ Товариства, але також зайняла своє становище до внутрішніх і зовнішніх політичних питань української спільноти на чужині.

Одна із резолюцій Конференції стверджує, що „еміґраційні політичні середовища і центри досі не виконали Звернення Воюючої України в напрямі створення єдиного політично-координаційного центру. Для успішного виконання політичної місії еміґрації, вважається необхідним, щоб усі активні і безастережно самостійницькі сили довели до створення одного політичного осередку і скріпили єдиний український фронт визвольної боротьби, в повному єднанні з визвольним рухом на Рідних Землях".

Конференція ствердила і засудила ламання єдиного українського фронту деякими політичними середовищами на відтинку КЦАБ — МАКЦ.

Конференція постановила у внутрішній праці на майбутнє основно простудіювати український націоналізм, як формотворчий чинник у визвольному революційному русі. Журнал „Фенікс", що є виявом думки Товариства Української Студіюючої Молоді, надалі має задержати свою дотеперішню лінію і характер, але дещо більше займати своє становище до українських політичних справ.

„Конференція запропонувала слідуючих членів з европейського континенту до Головної Управи ТУСМ-у: голова — д-р Григорій Васькович (Німеччина) містоголова — Ярослав, З. Пеленський (Німеччина), генеральний секретар — інж. М. Галів (Німеччина), ідеологічно-політичний референт — Мирослав Лабунька (Бельгія), пресовий референт — д-р Василь Маркусь (Франція), член Управи — Володимир Микула (Англія), інших п'ять членів мають бути з американського континенту, які повинні бути обрані в найближчому часі на Американсько - Канадійській Конференції III З'їзду ТУСМ-у.

В прийнятих резолюціях зафіксовано пройдений етап праці та намічено плян діяльности Товариства на майбутнє.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У вчорашньому числі „Свободи", (ч. 191, з 11 вересня) пропущено прізвище авторки фрагменту оповідання „Лінія парті", яке написала покійна письменниця, що послуговувалася прибраним прізвищем Арета.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Академічні Вечори.

Академічні Вечори, що їх при співучасті старшого громадянства зорганізувало Академічне Т-во „ЗАРЕВО", тривають постійно вже другий рік і дають змогу кожному охочому черпати все нові відомості з живої книги знання. Останній академічний рік почався 27 вересня 1952 р., а закінчився 6-го червня 1953 р. В тому часі виголошено 16 доповідей, що їх вислухало 679 слухачів. Тематика доповідей, нікім не накидувана, залежала виключно від волі прелеґента. З наукових галузей виголошено 2 доповіді з ділянки літератури, 1 — з історії, 1 — з права, 2 — з економії, 1 — з музики, 1 — з педагогіки, 1 — з ядрової фізики, 1 — з астрономії, 1 — з архітектури, 1 — з медицини, 1 — з біології, 1 — з бібліотекознавства й 2 — ідеологічні.

Ідучи за черговістю доповідей належить згадати найперше ідеологічний реферат ред. Костя Мельника п. н. „Микола Макіявеллі". У своїх висновках прелеґент спирався головно на „Володарі", що повинен бути „левом і лисом", а окрему увагу присвятив обговоренню моралі в політиці.

З черги п. інж. Григорій Бобків виголосив дуже цікаву доповідь на тему: „Аналіза нашого суспільно-громадського життя в Клівленді на тлі українсько-американської дійсности". Доповідь, передумана й опрацьована у всіх нюансах, побудована на науковій базі з достосуванням до нашої дійсности, показала, яку велику дозу „такту, делікатности й дипломатії" зумів вложити прелеґент, у цю, на перший погляд, драстичну тему. Прелеґент порушив ряд питань виховного характеру, перевів об'єктивну аналізу наших політичних партій, громадських установ та цілого нашого суспільно-громадського життя і закінчив глибоко передуманими діягнозами, які викликали широку дискусію.

З ділянки астрономії виголосив проф. Юрій Яремкевич доповідь про Місяць, збагачуючи свої цінні міркування діяграмами й мапами.

З глибокою увагою вислухано доповідь представника старої іміґрації, місцевого адвоката й радника міста Клівленду, мец. І. Білинського на тему: „Правне становище чужинців у ЗДА". Під час доповіді й дискусії присутні могли познайомитись з питаннями, що про них дотепер не мали нагоди почути. Прелеґент докладно обговорив міські та федеральні закони т. зв. „МкКаррен Акт" з 24 грудня 1952 р. і порушив багато інших актуальних проблем.

Наш знаний піяніст і музикант член Мистецької Комісії „ЗАРЕВО", п. Ігор Лесик виголосив реферат на тему: „Характеристика творчости Миколи Леонтовича". Реферат, збагачений практичними поясненнями при фортепіяні, відтворював Леонтовича таким, яким він „був у дійсності"! Не завжди слово прелеґента зуміє сказати те, що на клявішах виграє рука мистця!

З ділянки модерної архітектури виголосив інж. Тарас Козбур змістовну доповідь на тему: „Гуманність у практичній архітектурі й плянуванні міст". Ілюстрована кольоровими знімками на фільмовій тасьмі, доповідь творила чудову симфонію науково обґрунтованої теорії з практичними надбаннями модерної архітектури.

З ділянки біології виголосив праф. Роман Міхняк реферат на тему: „Закони спадковости. Обговоривши теорії спадковости австр. монаха Мендля і американського ученого Морґана, прелеґент згадав теж і про погляди большевицьких учених у генетиці, за якими набуті прикмети стають спадковими. Теорія, яку західний світ уважає за незгідну з правдою. Далі прелеґент обговорив закони про стерилізацію осіб, обтяжених спадковими недуґами, які сьогодні вже діють у 27 стейтах ЗДА. Українці, казав прелеґент, коли йдеться про спадкові недуги, великих недомагань не мають, зате дуже неґативним явищем уважає прелеґент замале число дітей в українських родинах.

Великою атракцією був науковий реферат запрошеного гостя, професора університету в Ксенії (Огайо), М. Гадзинського на тему: „Найновіші досягнення у галузі атомової енергії". Прелеґент — не лише великий знавець свого фаху, але й неперевершений мистець живого слова. Слухачі сприймали реферат із великим зацікавленням, тим більше, що прелеґент зумів навіть найбільш скомпліковані питання вияснити в дуже доступній формі.

Передостанню доповідь в академічному році 1952/53 виголосив інж. Василь Герґель на тему: „Фінансовий плян та його значення у державному, громадському й приватному житті". Прелеґент обговорив спершу фінансовий плян у загальному, а далі нав'язав свої висновки до практичних прикладів, обговорюючи фінансові пляни ЗДА, як держави. Для кращого насвітлення прелеґент послуговувався статистичними даними.

Цикль цьогорічних Академічних Вечорів закінчила своєю цінною і незвичайно солідно опрацьованою доповіддю на тему: „Україніка Головного Відділу Публічної Бібліотеки в Клівленді", міст. голова Комітету Акад. Вечорів, дир. Михайло Ждан. Прелеґент поінформував по різних відділах і підвідділах, які книжки знаходяться у згаданій вище бібліотеці, а рівночасно подав, якими книжками й з яких ділянок науки належало б згадану бібліотеку доповнити. Авдиторія мала нагоду вислухати дані про те, які книжки найбільше цікавлять наших читачів.

Академічні вечорі знову розпочнуться з кінцем вересня.

Д-р О. Наклович.

Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

ПРАЦЯ
HELP WANTED MALE

ПОТРІБНО ДОСВІДЧЕНОГО СУПЕРІНТЕНДЕНТА

Східна частина — близько Евеню „C" (Manhattan) 3 доми на одне центральне огрівання на вуголь (1 котел на 3 доми). Добра платня, чотири великі кімнати в партері, ґаз і електрика. Телефонувати GRamercy 3-8025 в неділю, понеділок і вівторок.

До нецентрованої шліфувальної машини потрібні
— СКЛАДАЛЬНИК І ОПЕРЕЙТОР.
Чудова плата. Звертатись:
HAINES PROD. CO.
559 — 36th St., Union City, N. J.

ПРИЙМАЄМО досвідчених робітників асфальту, ґонти, вкладачів дерев'яних дранок (Plywood) при будівлях. Пересічна платня — $175 тижнево. Зголошуватись: DEL CAMPO, 111 Alvil Rd., Elsmere, Delaware. Телефонувати: Wilmington 3-6400 від 9 до 5 години дня.

ДОСВІДЧЕНІ МАШИНОВІ ОПЕРАТОРИ
ДО ЦВЯХУВАЛЬНИХ І ЗАКЛЕПУВАЛЬНИХ МАШИН.
Постійна праця; добра платня; особливі прибутки для працівників.
IGOE BROS., INC.
234 POINIER ST., NEWARK, N. J.

ПРАЦЯ
Help Wanted—Male

ДО РУЧНОГО ТОКАРСЬКОГО ТОЧИЛА
(2) й 1-клясні працівники.
Також обзнайомлені з ручними машинами.
TRANS-ATLANTIC MACHINERY
200 E. Second St., Mineola, L. I.

WELDERS
(PIPE) & SHOP MEN WANTED.
Apply
CORNELL & UNDERHILL, INC.
1300 Jefferson St., Hoboken, N.J.

ПРАЦЯ
Help Wanted—Female

Досвідчені
ДО ШИТТЯ СПІДНИЧОК НА МАШИНАХ
Праця акордова від штуки.
Дуже добра винагорода.
J & S MFG. CO.
297 West Clay Avenue
Roselle Park, N. J.
Chestnut 5-0354
1 бльок від Westfield Ave., ріг Roosevelt St. і West Clay Ave

ПРАЦЯ ДЛЯ ЖІНОК І ДІВЧАТ
Складати паперові пуделка
Досвід непотрібний. Добрі умовини праці. — Голосіться:
KIERNAN HUGHES CO.
9th and Brunswick Sts.
Jersey City, N. J.

"PLASTIC DIE MAKERS"
"TOOL MAKERS" і МАШИНІСТІВ
ДУЖЕ ДОБРІ УМОВИНИ ПРАЦІ.
Зголошення особисто
MR. ROBERT GRAHAM
Worcester Moulded Plastics Co.
14 Hygeia Street, Worcester, Mass.

MISCELLANEOUS

НЕДОЧУВАЄТЕ?
Безкоштовне бадання у вашому домі. Батерії, шнури, направи всіх родів апаратів. — Відкрито щоденно від 9. рано до 1. по пол., а в четвер від 6-9 вечора.
BELTONE HEARING AIDS & SERVICE
94 BAYARD STREET NEW BRUNSWICK, N. J.
Phone: Charter 7-3864

GR. 3-0627 A. COLIN — FA. 6-4662 F. SOWA
GARFIELD
БУДІВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО, Т-ВО
КОНТРАКТОРИ — ПЕРЕБУДОВИ.
306 MADELINE AVE. GARFIELD, N. J. — 79 LEE STREET E. PATERSON, N. J.

ПОВІДОМЛЕННЯ
Подаємо до ласкавого відома Українцям
НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ,
— що —
ДНЯ 24-го СЕРПНЯ 1953 Р.
МИ ПЕРЕБРАЛИ НА ВЛАСНІСТЬ
КРАМНИЦЮ
АЛЬКОГОЛЬНИХ НАПИТКІВ
під назвою
OLYMPIA LIQUORS, Inc.
Крамниця міститься під адресою
82 E. 4-та ВУЛИЦЯ в долішньому НЮ ЙОРКУ
при 2-гій Евені.

На складі маємо всі роди алькогольних напитків, як американські, так імпортовані з усіх країн Полудневої Америки, Канади й Європи.

Поза дрібною продажею в крамниці, напитки доставляємо на балі, весілля, христини, пікніки і інші оказії, так у Ню Йорку — як і в усі закутини його околиці.

Доставу (без різниці на скількість, і місце віддалення) виконуємо безплатно.

Замовлення письмені просимо слати на адресу:

OLYMPIA LIQUORS, Inc.
82 EAST 4th STREET
NEW YORK 3, N. Y.
Телефонічні: GRamercy 5-8528.

Крамниця відчинена кожного дня (крім неділі)
ВІД ГОД. 8. РАНО — ГОД. 11. ВВЕЧОРІ.

Без обов'язку купна, гостям раді.
В. РОГОВСЬКИЙ і
І. КИФОЙ

ГОСТІ В СОЮЗІВЦІ
(від 1 вересня).

Д-р Дмитро Кострубяк. Филаделфія; інж. О. Вонґорський, Валлейс; інж. Евстахій Филипович, Валлейс; Дуся Пришибинська, Филаделфія; інж. Юрій Артимишин, Нюарк; Ітан Іван Керницький, Ню Йорк; Теодор Малик, Филаделфія; Е. Т. Малик, Вашинґтон, Д. С.; Павло Савка, Ніксон; Г. Заребняк з дружиною, Акрон, О.; Волотимир Коленик, інж. Ф. Рондяк, Петро Рондяк, Ню Гейвен, Конн.; Ольга Турянська, Ольга Попович, Нюарк; Ол. Вонтарський, Филаделфія; д-р Осип і Лідія Орешкевич з родиною, Бруклин; А. Мінська і В. Зеркаль, Михайло Мінський, Бруклин; П. Бобетський з родиною, Іван Бобетський, Ню Йорк; Микола Данильченко, Тінек, Н. Дж.; Петро Савуляк; Анна Лопецька; Евгенія Ярославська; Остап Кузик; Ліда, Оля, Іван Кузик; Люба і Роман Лапичак, Нюарк; Володимир і Ірина Кузик, Честер; Адріян Лапичак, Софрон та Ірина Федів, Марія Вачків, Нюарк; М. Дзядів, Джерзі Ситі; А. Мортанковська; Василь Калита; І. Гаврилко; Марія Ривак; Андрій Деревяненко з донькою; Марія Ман, Ню Йорк; Й. Сортіно, Бруклин; Роман Левицький, Елизабет; Степан Ганушевський, Филаделфія, Петро Цап, Нюарк; Любомир Лампіка, Трентон; Володимир Юркевич; Михайло Фединишин з дружиною, Перт Амбой; Роман Амбразевич, Перт Амбой; мґр. Роман Кеіш з дружиною, Бронкс, Н. Й.; Кость Волощук, Н. Йорк; Франк Крашевський, Ню Йорк; Анна Марко, Ню Йорк; Богданна Кізюк, Честер, Па.; Галина Дубрівна, Честер, Па.; д-р І. Ярмович, Шенектеді, Н. Й.; М. Ганзукевич; Юрій Кекіш, Бронкс; Уляна Явна, Джерзі Ситі, Н. Дж.; В. Мартинковський, Асторія; А. Одуляк, Наталія Арнолд з родиною; А. Фраґер з дружиною; Ярослав Паладій з дружиною, А. Семко, Асторія; І. Хомишин, Бруклин; А. Фенік з дружиною, Елизабет; Л. Черніні, Филаделфія.

В попередньому списку Гостей Союзівки поміщено помилково Петро Кирчан замість **Петро Кирчів,** Джерзі Ситі. Теж помилково проголошено, що п. Кучма з Ню Йорку був разом зі своєю дружиною.

Після конвенції Ліґи Української Молоді Північної Америки в Нюарку, на довші або коротші відвідини в Союзівці приїхали такі її учасники з тут народженої молодої ґенерації: Євген Волошин з дружиною, Йонґставн, Огайо; Тарас Шмагала з Клівленду; М. Сидорак з Дітройту; Галина Сидорак з Дітройту; Ровз Слупецька з Дірборн, Міш.; Марія Качнер з Дітройту; Ольга Маланяк з Дітройту; Софія Гуменюк з Парми, Огайо; Михайло Соломон з Йонґставн, Огайо; Теодор Нахин з Йонґставн; Рей Сепел з Дірборн; Петро Ґурський з Дітройту; Галина Дудяк з Вашинґтону; Гелен Демидчук з Бруклина; Д. Олiйник з Клівленду; Гриць Каша, Михайло Федірко, Галина Слободян, Анна Стець — всі з Елизабет, Н. Дж.; Джена Лиско та Надія Буш з Торонто, Канада; Йосип Лисогір з дружиною з Ню Йорку.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ПРАЦЯ
Help Wanted Male—Female

REFINED COUPLE
Own room and bath, T.V. set. Woman good cook and housekeeper, man chauffeurhandy man. Starting salary $350, if capable up to $400. Travel if necessary.
Mrs Heaphy, GA 7-1780

ПОДРУЖЖЯ
або куховарка, домашня господиня й доглядач дому, шофер. Виняткова ідеальне положення дому. Мусять бути охочі особи. Дуже добра платня.
GREAT NECK 2-9890

РОЗШУКИ

Рідню, Знайомих, Друзів д-ра **ЯРОСЛАВА НИКОРАКА,** який був в Дивізії, проситься негайно зголоситись в дуже важливих родинних справах на адресу:
WASYL BOLUCH, 25 Orvieto St., Merlynston, Victoria, Australia.

Пошукую своїх братів ЧОРНОГО ЗАХАРЯ і ВОЛОДИМИРА,
як рівнож **ЗАПЛАТИНСЬКОГО НИКОЛУ і ЮРКА**
зі села Церківна, пов. Долина, Галичина. Правдоподібно вони знаходились під час війни в Німеччині. Відомості прошу слати до їхньої **Мами** і сестер **Чорна Анна, Катерина і Юлька,** на адресу:
CZORNA JULIA
100 4th Street S.E.
Washington, D. C. U.S.A.

Хто знав би про **СТЕФАНА МАЦИК** зі Зах. України, який в 1945 р. працював у бавера Ліна в Rushpy, Баварія, Німеччина. Прошу повідомити:
MYKOLA MELNYK
77 East 3rd Street, (Apt. 22)
New York 3, N. Y.

Help Wanted—Male

IDEAL HALL
FOR ALL OCCASIONS
- WEDDINGS
- SOCIALS
- MEETINGS
- REASONABLE RATE

AMPLE PARKING
Werner's Grove
1245 Belmont Avenue
North Haledon, N. J.
HA. 7-9818 (home) HA. 7-4695

НА ПРОДАЖ
Business Opportunity

ТЕСЛЯРІ й МЕБЛЕВІ СТОЛЯРІ! Майстерня в підвалі — Yorkville. Циркулярка, тасьмова пилка, свердлярка, полірувальна машина, фрезерка, розбрискувач фарби, варстати, праса. Ціна $1,300 готівкою. Телефонувати ввечорі TW 8-2784 або пишіть S-8 Rm. 830 11 W. 42 St. New York City.

НА ПРОДАЖ ФАРМА

НА ПРОДАЖ
фарма 12 акрів,
хата 4 кімнати, лазничка і пивниця. Електрика, ґаз, ґараж, курники на 700 курей в добрій місцевості, 5 мінут до боса і міста Carmel.
Ціна тільки $6.500.
JOHN PALKO
Carmel Rd., Millville, N. J.

НА ПРОДАЖ ХАТА НА ЛОНҐ АЙЛЕНД.
Доїзд субвеєм. Хата на 6 кімнат, огрівання ґазом. Ґараж, город на ярину і квіти. Ціна $12,000. Готівк. $5,000, решту мортґедж.
Тел. GR. 7-0729.

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ
для навчання української граматики й правопису в нижчих клясах народної школи.
Б. РОМАНЕНЧУК
„Українська мова"
Ціна 85 центів.
"SVOBODA"
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY 3, N. J.

Українські книжки для школи й дому:

Нова Початкова Читанка І. Шклянки	$1.25
Мово Рідна, Буквар і Читанка І. Корицького	2.00
Буквар, Матвійчука	.85
Читанка II: Матвійчука	.90

НАЙБІЛЬШИЙ ЗБІРНИК УКРАЇНСЬКИХ ілюстрації різних **КАЗОК.** артистів.
Оформлення і обкладинка Ярослави Сурмач — 2.00

Мойсей, І. Франка, Панські Жарти І. Франка і Енеїда, І. Котляревського, всі три книжки за — 1.00

В кожній українській хаті повинен буди Буквар-Читанка МОВО РІДНА. Діти люблять слухати, як батьки їм з тої книжки читають. Читке письмо, цікаві ілюстрації, добрий папір. Книжка для Школи й Дому. — Пишіть:
SURMA, 11 East 7th Street, New York 3, N. Y.

ОСІННЯ ВИПРОДАЖ
ФУТЕР
Дешеві ціни.
Wujkiw & Kopiec, Inc.
Mfg. Furriers
111 E. 7th ST. N.Y. 9, N.Y.
Spring 7-8710

REAL ESTATE

Bergen County — River Vale, N. J.
Дерев'яний, 5-кімнатний дім. 2 спальні. Новочасна кухня. Простора площа з курятами. Гаряча вода. Оливний опал. Власник виїздить.
Ціна $10,900
Westwood 5-4016

MISCL. — FOR SALE

ТЕПЕР
Ви можете купити Вайнфілдські
ПІДІЙМАЛЬНІ ДВЕРІ ДО ҐАРАЖУ
з вузькою колісю за дуже дешево $56.00
Можете допасувати самі, або ми це зробимо для Вас за поміркованy ціну.
ALLIED BUILDING PRODUCTS, Inc.
287 Marshall St., Paterson, N. J.
LA. 3-2338 • HA. 7-3192

Найкраща земля
А-1 ФАРМЕРСЬКА ЗЕМЛЯ
для 5 ярдів $15
для 9 ярдів $25
БЕЗПЛАТНА ДОСТАВА
Телефонуйте:
ENGLEWOOD 4-5060
ENGLEWOOD 4-5064
від 9 год. перед пол. до 4 по пол.
Заощадите $1.00 якщо вишлете зі замовленням це оголошення.

FIKEN'S
ЗАОЩАДИТЕ ДО 50% НА НОВИХ МЕБЛЯХ.
Купуйте безпосередньо з нашого складу — більша ощадність. Великий вибір, найкраща якість, вигідні рати. Відкрито щодня до 5. год. попол., а в понеділок і четвер — від 7-9 ввечорі.
FIKEN'S
413 Arlington Ave., Jersey City
DE 3-8734
Opp. Bergen Branch Post Office.

НАУКА

Спеціяльні кляси для новоприбулих для
НАВЧАННЯ технічного креслення
практика на **ФАБРИЧНИХ МАШИНАХ** та
виготовлення інструментів
починається 14-го ВЕРЕСНЯ.
Запишіться до цієї єдиної в своїм роді школи.
Навчається головними европейськими та англійською мовами.
ДЕННІ І ВЕЧІРНІ КЛЯСИ.
Канцелярія відкрита від 6-9 ввечорі і від 10-12 вполудне в суботи і неділі.
LASKI INSTITUTE OF TECHNOLOGY
1232 N. Milwaukee, near Ashland
Tel.: DI 2-5653
Chicago, Illinois

КУРСИ—НАУКА

Праця в медичній професії:
МЕДИЧНО-ЛЯБОРАТОРНІ ТЕХНІКИ
Новий скорочений 6-місячний курс для тих, хто має закінчену середню освіту (курси денні або вечірні).
Маємо до диспозиції запотребування від шпитальних ляборатрій та лікарських офісів.
LYONS MEDICAL LABORATORY SCHOOL
48 Lyons Ave., Newark, N. J.
Phone: Waverly 3-2210
Курси уповноважені Державним Департаментом Виховання. За інформаціями українською мовою звертатись листовно.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

МИ ЩЕ МАЄМО ОБМЕЖЕНИЙ ЗАПАС ПЛАТІВОК
„НАТАЛКИ ПОЛТАВКИ"
Щоб уникнути розчарування, замовляйте негайно!
STINSON records
ПОВНА ОПЕРА
17 нерозбивальних платівок в чудовому шкіряному альбомі, наспівана визначними силами Київської Опери.
СПЕЦІЯЛЬНО $15.00
Альбом можна замовити у Вашій місцевій музичній крамниці, або написати до нас (залучивши до замовлення чек або моні ордер).
Постачання по всіх країнах. Домагайтесь повного Каталога українських і російських плит СТІНСОНА в найближчій крамниці, або пишіть за ними до:
Union Square Music. Inc.
27 UNION SQUARE WEST, NEW YORK 3, N. Y.

ЗНАНИЙ ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ЮВЕЛІРНИЙ МАГАЗИН
Kars Jewelers
Властитель ОЛЕКСАНДЕР БРАНДТ
218 E. 14th St. (поруч з кінотеатром Jefferson)
New York 3, N. Y. Tel. GRamercy 3-5875
Годинники найрізніших відомих швайцарських марок.
ПРЕДСТАВНИЦТВО ГОДИННИКІВ:
OMEGA — LONGINES — DOXA — CYMA;
ОКРІМ ТОГО НА СКЛАДІ Є PAUL BUHRE, TISSOT й інші.
НАПРАВА НАЙСКЛАДНІШИХ ГОДИННИКІВ.
МАЄМО ІМПОРТОВАНІ З ШВАЙЦАРІЇ ЧАСТИНИ.
ТАКОЖ ВИКОНУЄМО УСІ НАПРАВКИ ГОДИННИКІВ.
Всі направки провірюється на electronic watch master mach.
ПИСЕМНА ҐАРАНТІЯ НА 1 РІК.
НАПРАВА, ПЕРЕРІБКА І ЗАМОВЛЕННЯ
на ювелірні вироби зі золота, плятини й срібла.
НА СКЛАДІ Є У ВЕЛИЧЕЗНОМУ ВИБОРІ:
брилянтові перстені, ковтки, браслети, ланцюжки, хрестики.
Шлюбні перстені з червоного золота вагою 14—18 каратів.
НИЗЬКІ ЦІНИ.
Слухайте нашу радіопередачу в неділі від 8 до 9 ранку.
У вівторок від 6 до 7 веч. Передачі F.M.-92,3 мегациклів.
В суботи від 1 до 2 дня на станції WHOM 1480 кс.
Розмовляємо по-українському.
Важаючим, усі товарі продаються на сплату до 18 місяців.
Звертайтесь до п. Олександра БРАНДТА.
Всю працю виконуємо в нашій робітні на місці

EVergreen 3-4450
FILL YOUR BINS NOW
Spring Prices In Effect
MAPLE Coal & Coke Co.
antracite FUEL OIL bituminouh
OIL BURNERS
SALES & SERVICE
72-74 Box Street
BROOKLYN 22, N. Y.
Федько Кудлак.

ТЕПЕР ПОРА ЗАПИСАТИСЯ НА КУРСИ САМОХОД. МЕХАНІКІВ І КУРСИ ЇЗДИ
AUTO REPAIR
GR. 7-8951
КУРСИ МЕХАНІКІВ КУРСИ ЇЗДИ АВТАМИ
Постараємося для Вас про еґзамін Лайсенсу. Наші учні дістають диплом. Помагаємо в одержанню праці. Інструкції в українській і англійській мовах. КУРСИ ДЕННІ, ВЕЧІРНІ і НЕДІЛЬНІ. Інструктори фахівці. Залож. в 1916.
L. TYCHNIEWICZ, директор
METROPOLITAN AUTO SCHOOL
155—2nd Ave., близь. 10th St.
NEW YORK CITY

КОЛИ СТРАЖДАЄТЕ ВІД БОЛІВ У МУСКУЛАХ, ТО НЕ ЗАБУДЬТЕ ЦЕ ПРОЧИТАТИ

Кожний суглоб і кожний мускул може стати джерелом болісних страждань. Ноги, коліна, руки, лікті, крижі, шия й пальці — коли вони болять, спричиняють дошкульні муки, про які тільки ви, що страждаєте, можете знати. Але ось добра новина для вас у повідомленні тих, що вже пробували ANTRO formula для полегші в цих болях.

Багато з тих, що думали, що вже ніколи не будуть сміятися, радісно повідомляють, що їхні болі зникли після перших кількох доз цих чудових ліків. Тож нащо непотрібно страждати, коли й ви можете дістати допомогу. Вишліть цю вирізку до KINGSLY CO., Dept. 13, Box 415, Peekskill, N. Y., а тоді дістанете два пакунки цього чудового ліку ANTRO FORMULA (звичайна ціна $6.00) відворотною поштою. Читачі цієї газети мають заплатити поштареві тільки $5.00 (крім поштової оплати C.O.D.). Але спішіть поки ANTRO ще можна набути.

Ім'я ____
Адреса: ____
Місто ____ Стейт ____

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR CONDITIONED
ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕЙТІ
NEW JERSEY
Ціни приступні для всіх
Обслуга чесна і найкраща.
У випадку смутку в родині кличте як в день так і в ночі:
JOHN KOWALCHYK
129 GRAND STREET,
cor. Warren Street,
JERSEY CITY 2, N. J.
Tel. HEnderson 4-5131

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща по ціні так низькій як $150
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
137 EAST 5th STREET
New York City
Dignified funerals as low as $150.
Telephane: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯ
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку даром.
PETER JAREMA
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

ТАРЗАН, ч. 3147. Вторгнення.

— Біла людина мусить згинути — вирішив Ґолта. — Ми не можемо дозволити їй відійти, коли вона знає, що ми — леопардолюди.

— Нехай її заберуть до святині божка леопардолюдей! — наполягав ватажок. — Приготуйте її до вечірньої церемонії.

Коли ватажки обговорювали способи, як вбити в'язня, надприродний крик заморозив їх, здивована мовчазних: зв'язана постать, пробита стрілою, з навальністю впала серед них.